

AFRIKAGETUIGENISSEN

Nieuwsbrief nr. 50

Maart 2025

De kathedraal Onze Lieve Vrouw van de Vrede te Bukavu - Een blijvende getuigenis aan een bloeiende samenwerkingsperiode

Aan onze leden !

Na een ruime pauze, als gevolg van uiteenlopende omstandigheden, zijn wij diep verheugd nu het contact met onze leden te kunnen hervatten. In de beroerde tijden die wij thans beleven willen wij de herinnering aan onze Congojaren dieper dan ooit in onze harten bewaren.

Ter herinnering

Een bijdrage van 20 € volstaat om lid te zijn en de digitale (pdf) versie van de nieuwsbrief te ontvangen, wie de papieren versie wenst moet minstens 30 € storten maar bijkomende steun word steeds met dank tegemoet gezien omwille van de hoge onkosten die gepaard gaan met het vergaderen van de getuigenissen.

Rekeningnummer :

IBAN : BE67 0014 2540 4387 – BIC : GEBABEBB

Het nieuwe bestuur

<i>Voorzitter :</i>	<i>Karel Vervoort</i>	funqu24air@gmail.com	<i>0477 45 90 26</i>
<i>Secretaris-Boekhouder :</i>	<i>Luc Dens</i>	luc.dens@kernoitje.net	<i>0496 55 82 31</i>
<i>Bestuurders</i>	<i>Guido Bosteels</i>	g.bosteels@skynet.be	<i>0483 30 14 53</i>
	<i>Bruno Ceuppens</i>	bceuppens@skynet.be	
	<i>Robert Devriese</i>	robertdevries1@gmail.com	<i>0475 45 85 81</i>
	<i>Jos Ver Boven</i>	jomiver@telenet.be	<i>0477 58 87 06</i>

In dit nummer :

blz.

Een fiere vijftiger...

3

Guido Bosteels en Karel Vervoort

Afreken cultuur

5

Guido Bosteels

25 jaar Kisangani vzw

6

Robert Devriese

De situatie in Oost-Congo begrijpen

8

Flory Fraipont

Reactie van een jonge Congolees op het gebeuren in Oost-Congo

9

Tyson Meya

Een jeugd in de zon

11

Jos Ver Boven

Getuigenis agelegd bij de commissie "Koloniaal verleden"

16

Raoul Donge

De toekomst van Afrika

20

Paul-Henri Spaak

Dag des Heren en andere afrikaanse tradities en gewoonten

22

Ines Nijs, Karel Vervoort en Chatgpt

Project HONORINE in Kinshasa

26

Katrien Jacobs

Een fiere vijftiger...

door Guido Bosteels

“Gods molen maalt langzaam”. Deze oude wijsheid werd ons vroeger van kindsbeen meegegeven, maar intussen is het nu wel zo dat we snel evoluerende tijden beleven, waar ons wereldbeeld een heel andere aanschijn krijgt en gevestigde zekerheden als papiersnippers door een stormwind worden weggeblazen.

Een vijftiger? Inderdaad, beste leden en sympathisanten, zoals u op de voorpagina van deze Nieuwsbrief gelezen hebt is dit wel degelijk de vijftigste aflevering in de rij die sedert het ontstaan van Afrikagetuigenissen het licht heeft mogen zien.

Wellicht begrijpt u ook de voldoening die wij aanvoelen, nu een gepast moment gekomen is om een terugblik te werpen op de talrijke bladzijden die in de loop van een vijftiental jaren onder onze leden en belangstellenden konden worden verspreid.

De inspanning – die ons trouwens veel voldoening heeft verschaft – was zeker niet onnodig om de herinnering levendig te houden aan een tijdperk dat onherroepelijk tot het verleden behoort maar dat bij al wie dit overzeese experiment heeft meegemaakt een kostbare plaats inneemt in de schatkamer van ervaringen die zijn levensloop hebben beïnvloed.

Helaas kunnen wij vanwege heel wat landgenoten nog steeds weinig of geen gunstige evolutie noteren in hun inzicht over de problematiek die ons beroert en laten zij zich nog steeds om de tuin leiden door waanbeelden en voor-oordelen. Bijzonder valt te betreuren hoezeer de herinnering al vervaagd is aan de duizenden – ja, wij zeggen wel duizenden – landgenoten die het beste van hun leven hebben gewijd aan het groot maken van Congo en Ruanda-Burundi

Het is dan ook paradoxaal – maar meteen ook heel begrijpelijk – dat heimwee naar de ‘Belgische tijd’ op Afrikaanse grond weer naar voren treedt...

Een fiere negentiger

door Guido Bosteels

Meteen is dit ook een gelegenheid om hartelijk dank te zeggen aan onze vrienden die zo vaak voelbaar blijk hebben gegeven en blijven geven van hun gehechtheid en zo vaak hun sympathie laten blijken voor onze inzet.

Gezien mijn zeer hoge leeftijd, geef ik nu de fakkel door aan een nieuwe ploeg. Zij stelt zich zelf voor op de volgende pagina. Ik ben er van overtuigd dat zij het reeds opgebrachte werk met de zelfde begeestering en liefde voor die aantrekkelijke landen waar wij allen een stuk van ons hart hebben gelaten zal verder zetten.

Onze verhalen moeten blijven verteld worden en onze aandacht voor wat er met die landen gebeurt en hoe we met hun bevolking kunnen blijven voortwerken moet onverpoosd levend worden gehouden.

Een fiere nieuwe ploeg

door Karel Vervoort, Voorzitter

Beste vrienden en sympathisanten

Jullie hebben al of niet deelgenomen aan de bijzondere algemene vergadering welke door Guido Bosteels en enkele bestuurders is georganiseerd om voor de vzw Afrikagetuigenissen, jullie vzw, een nieuw bestuur te benoemen, gezien de wens van onze jarenlange voorzitter en redacteur van dit nieuwsblad om rekening te houden met zijn hoge leeftijd en om eindelijk de rust te genieten die hij verdient.

De erfenis van AG onder zijn voorzitterschap is vooral de 296 Afrika getuigenissen die opgenomen werden in klank en beeld, gedigitaliseerd en samengebracht in een ongelooflijk titanenwerk, per thema gerangschikt, van een ploeg vrijwilligers onder lde begeesterende leiding van Cyriel Van Meel, en nu beschikbaar voor inzage in o.a. KADOC Leuven en het Afrika Museum van Tervuren.

Dit dekt min of meer de periode van getuigenissen van voor 1960. Het is onze wens om nu ook de getuigenissen te horen en vast te leggen van al diegenen die ook na 1960 Congo hebben leren kennen, of er werkzaam waren zoals: de burgerlijke en militaire technische bijstand; ondernemers en hun werknemers; religieuze en privé instellingen die zich bezig hielden, en nog steeds houden, met bilaterale samenwerkingsprojecten; Afrika kenners enz.

Tevens kunnen we niet genoeg de nadruk leggen op onze samenwerking met gelijkaardige verenigingen zoals vooral Mémoires du Congo en De Laatste Mohikaan, en met Belgische diplomaten die een rol vervulden in Congo na 1960.

Ik wens er ook de nadruk op te leggen dat dit bestuur niet alleen open staat, maar tevens voorstander is van toetreding van andere bestuurders, met name relatief jongere en ook graag vrouwelijke kandidaten. Belangstellenden kunnen rechtstreeks contact opnemen met mij. Mijn coördinaten zijn op de tweede pagina van dit nieuwsblad opgenomen.

Het nieuwe bestuur heeft op zijn eerste vergadering gezorgd voor een taakverdeling die wij u op blad 2 van deze nieuwsbrief presenteren met de nodige coördinaten om hen te contacteren.

Tevens is de zetel van de vzw verplaatst naar volgend adres :

Leemkuilenstraat 17A

3120 Tremelo

Wij nemen stilaan de draad op die onder andere door de Covid-saga is onderbroken. De verschijning van het 50ste nummer van de nieuwsbrief is geen éénmalig evenement. Wij zijn van plan om u elke drie maanden een nieuw nummer te kunnen aanbieden met interessante lectuur. Luc Dens zal zorgen voor de inzameling van de artikels en de uitgave van de brief.

Tevens bekijken we hoe we evenementen kunnen organiseren waaraan jullie zult kunnen deelnemen, te beginnen met een kleine academische zitting begin april. Details volgen voor diegenen die ons hun email doorgeven, of die we kennen.

Om al die activiteiten waar te maken hebben we uiteraard wat financiële middelen nodig. We nodigen u dan ook vriendelijk uit om uw lidmaatschap te verlengen of tot onze vereniging toe te treden door minstens 30,00 € te storten op de bankrekening van de vzw (zie pagina 2). Wie uitsluitend de digitale versie wenst en ons daartoe een email-adres verschaft, hoeft maar een minimum van 20,00 € te betalen.

Vriendelijke groeten van heel het bestuur

Afrekencultuur...

door Guido Bosteels

Net zoals diverse Congovrienden, ongeacht hun oorsprong of nationaliteit, hebben we moeten vaststellen dat er een strekking ontstaat is die de koloniale geschiedenis wil “herschrijven”.

De dood van George Floyd op 25 mei 2020 te Minneapolis in de Amerikaanse staat Minnesota is natuurlijk niet vreemd aan dit verschijnsel dat overzee **“cancel culture”** of **“call-out-culture”** genoemd wordt. Bij ons spreekt men ook van afwijzingscultuur, d.w.z. een uiting van onverdraagzaamheid, die al dan niet gepaard gaat met daaruit voortvloeiend verbaal, psychologisch zo al niet fysisch geweld. Gedragen door allerlei vormen van diaspora, wordt hierbij handig gebruik gemaakt van onwetendheid en gebrek aan inzicht in de menselijke geschiedenis.

Allerhande zware beschuldigingen vliegen daarbij in het rond, waartegen moeilijk in het verweer kan worden getreden. Het is zeker onnodig te zeggen dat het fenomeen kolonisatie als de voornaamste kop van jut aan de orde is. Een soort ‘decolonialisme’ heeft alle wind in de zeilen, waarbij beschuldigingen van “genocide” (Leopold II), “ethnocide” (diverse koloniale besturen, ja zelfs de katholieke Kerk), te grabbel worden gegooit. Sommige drukingsgroepen, die ruggensteun hebben weten te vinden bij bepaalde media, leggen een merkwaardig talent aan de dag om een soort dictaat van imperatieve politieke correctheid (political correctness) ingang te doen vinden waaraan men zich niet mag onttrekken zonder “uitgezuiverd” te worden en op een uitzichtloze zwarte lijst van te vermijden individuen te belanden. Bijna steeds komt hier ook de zogenaamde “oikofobie” bij kijken, d.w.z. een ziekelijke angst om de eigen aard en cultuur in de ogen te kijken.

Opvallend is dat een beperkt aantal instellingen of mensen stelselmatig gestigmatiseerd worden terwijl andere historische figuren probleemloos hun heldenstatus blijven behouden. Het is algemeen geweten dat de “grote sprong voorwaarts” van Mao-Tse-Tung een ontzaglijk aantal mensenlevens heeft gekost. Volgens ernstige bronnen zou dit beleid in vier jaar tijd 45 miljoen slachtoffers gevergd hebben, maar zulke dramatische feiten hebben nochtans nooit aanleiding gegeven tot stormachtige betogingen. Hebben we trouwens niet de tijd gekend dat elk universiteitsstudent die zich respecteert het ooit hooggeprezen rode boekje van Mao op zak moest hebben ?

In sterk contrast daarmee staat het voorbeeld van de Amerikaanse historicus Bruce Gilley, professor Politieke Wetenschap bij de Portland State University, Oregon die zich veroorloofd had in een strikt wetenschappelijk artikel de mening te verkondigen dat kolonisatie niet enkel kritiek verdiend had maar ook voordelen had opgeleverd. Deze waaghalzerij gaf op staande voet aanleiding tot een nooit geziene orkaan van protest en bedreigingen allerhande die uiteindelijk tot gevolg had dat de onverlaat totaal overstuurd geraakte en zes maanden ziekteverlof nodig had om van zijn commotie te bekomen. En dat in een land waar de oorspronkelijke bewoners destijds helemaal van de kaart werden geveegd door westerse inwijking^{1 2}.

¹ Om volledig te zijn moeten we nochtans ook dit vermelden : Het artikel “The case for Colonialism” werd opnieuw gepubliceerd door de National Association of Scholars (NAS) in “Academic questions” in de zomer van 2018 nadat de oorspronkelijke uitgever Third World Quarterly het verwijderd had in 2017.

² Interessante links hierover : **Het artikel** : https://www.nas.org/academic-questions/31/2/the_case_for_colonialism/pdf
Het antwoord van de auteur op de kritiek : <https://www.nas.org/academic-questions/35/1/the-case-for-colonialism-a-response-to-my-critics/pdf>

25 jaar KISANGANI vzw

Robert Devriese

Voor Hugo Gevaerts, oprichter en bezieler van de vzw Kisangani, is Congo het mooiste land ter wereld. Ik ben geneigd hem daarin te volgen en, voor wat mij betreft, met een absolute voorkeur voor Kisangani, de stad aan 'the bend of the river', niet zo ver van de evenaar, midden in het tropische oerwoud. Wat dat laatste betreft, is het zoals ik het mij herinner uit mijn kinderjaren en daarover verder meer.

Ik groeide dus op in Stanleystad, het huidige Kisangani, alwaar ik mijn mooiste kinderjaren doorbracht. Geboeid door al wat daar gaande is, wenste ik dan ook aanwezig te zijn op de 25° verjaardag van dit merkwaardige project.

Maar er is meer. De faculteit wetenschappen van de universiteit van Kisangani, waarvan Hugo decaan was, op uitdrukkelijk verzoek van zijn Congolese confraters, bevindt zich in het gebouwencomplex van wat, voor de Congolese onafhankelijkheid, de 'Compagnie Congolaise des Tabacs' was. Die enorme sigarettenfabriek produceerde voor de Congolese markt de befaamde "Albert Rouge"³, en vooral de "Albert Bleu" – volgens

de kenners, beter en sterker dan de 'Groene Saint Michel'. De fabriek, eigendom van 'British American Tobacco', produceerde ook sigaretten voor een groot gedeelte van de Oost Afrikaanse markt. Welnu, in een van de huizen van dat gebouwencomplex, in Brits koloniale stijl, bracht ik tot mijn twaalfde enkele van mijn mooiste kinderjaren door.

Meer dan één reden dus om in te gaan op de uitnodiging voor de 25ste verjaardag van de vzw Kisangani.

De viering, bestaande uit een fototentoonstelling, een projectievoorstelling van de vijf projecten en een panelgesprek, vond plaats op zaterdag 26 oktober 2024 in de gebouwen van

de Universiteit Antwerpen in de Prinsstraat, het voormalige UFSIA, 'den Ignas' alwaar ik afstudeerde – weeral een reden te meer om daarop aanwezig te zijn!

De vereniging 'Kisangani' werd opgericht in 1999 door Hugo Gevaerts in antwoord op de voedselcrisis en de hongersnood ten gevolge van ongeregelde heden en oorlogen in de regio.

Hugo werd geboren in Kisangani in 1937 - van een echte Boyomais gesproken - , was professor aan de universiteit van Kisangani, faculteit wetenschappen, waarvan hij door zijn Congolese confraters tot decaan

³ De "Albert's" heten sinds de authenticiteit "Tumbaco"

werd verkozen. Hij wordt wel eens de 'Oervader van de biologie in het Congobekken' genoemd.

'Kisangani' heeft tot doel de bescherming van het regenwoud en het organiseren van de voedselproductie op een doordachte wijze, waarbij circulariteit cruciaal is. De afval van de ene teelt dient als grondstof voor de andere.

Deze aanpak wordt overgedragen aan de bevolking via scholen en via associaties van volwassenen.

De associatie organiseert en ondersteunt vijf projecten in en rond Kisangani, met schoolvelden, proefvelden met een variëteit aan groenten, akkerbosbouw, varkensweek, kippenweek, konijnenweek, bijenteelt, rijstteelt, viskweek, scholen, ondersteuning van lokale associaties ...

Essentieel onderdeel van de projecten is het bij de bevolking ingang doen vinden van ter plaatse ontwikkelde landbouwtechnieken, en dat met de hulp van lokale verenigingen. Een merkwaardige aanpak qua opleiding bestaat uit de overdracht van landbouwtechnieken aan de hand van toneelstukken.

Van het paneldebat weerhoud ik een aantal interessante bedenkingen:

Congo heeft op juridisch vlak alle kenmerken van een Staat, dat lijdt geen twijfel. Maar, op het gebied van de uitoefening van zijn soevereiniteit, is de Staat volstrekt afwezig.

Projecten van ontwikkelingssamenwerking zouden alleen mogen gefinancierd worden als die staatsopbouwend zijn. Zo niet, kunnen die projecten voor de Staat een voorwendsel zijn om zelf niet te moeten optreden.

Een project als "Kisangani" beantwoordt dus niet echt aan deze vereiste.

De afwezigheid van de Staat wordt wel gecompenseerd door de vindingrijkheid van de Congolezen en daar dragen projecten zoals "Kisangani" sterk toe bij.

Er is nog steeds een belangrijke rol voor België in Congo weggelegd. Met geen enkel ander land heeft Congo een band zoals met België, en dat is waarachtig een affectieve band.

Zeer betreurenswaardig is wel dat er vanuit België, en vooral vanuit Vlaanderen, al maar minder belangstelling bestaat voor Congo.

De ontbossing van het regenwoud kwam meer dan eens aan bod. Zoals maar al te dikwijls beweerd, is dat niet zozeer het gevolg van houtskoolproductie dan wel van ongepaste landbouwmethodes en ongebreidelde houtkap. Dit drama heb ik met eigen ogen kunnen vaststellen. Voor 1960 vloog men uren, met de toen fameuze DC-3, over een uitgestrekt en ongerept donkergroen tapijt, met hier en daar een klein rechthoekig bruinrood strookje, een dorp. Toen ik in 2006 naar Kisangani vloog om daar als

waarnemer de presidentsverkiezingen te volgen, keek ik met verbijstering naar wat ervan dat groene tapijt overbleef: oneindig veel bruine vlekken, met hier en daar nog wat donkergroen.

Robert DEVRIESE

Website van de vzw Kisangani : <https://kisangani.be>

De situatie in Oost-Congo begrijpen

*Artikel gepubliceerd, voor dat de M23 Goma innam; door **Flory Fraipont** in de Facebookgroep “**Raconte-moi le Congo**”.*

Met het oog op de situatie in Goma is in onze groep de vraag gesteld naar de oorsprong van dit conflict. Ik wil graag mijn standpunt geven, dat volgens mij heel eenvoudig is. Ik vind dat je dingen moet vereenvoudigen als ze ingewikkeld lijken (en niet andersom).

Oorspronkelijk was er een (geheime?) overeenkomst tussen Kagame en Mzee Kabila. De eerste zou de tweede helpen in zijn “lange mars” van Rwanda naar Kinshasa, waar hij Mobutu ten val zou brengen. We herinneren ons allemaal de kleine Kadogo's en hun felgroene plastic laarzen. In ruil voor deze steun zou Mzee, eenmaal aan de macht, de door Rwanda georganiseerde “artisanale mijnbouw” in de grensgebieden van Kivu niet verhinderen, omdat de Tutsi Kagame deze grondstof nodig had om Rwanda te moderniseren. Helaas voor hem steunde Mzee vervolgens (in het geheim?) de FDLR, d.w.z. de Rwandese Hutu's die hun toevlucht hadden gezocht in Congo en die er ook op uit waren om deze rijkdommen te exploiteren in hun eigen voordeel (en dat van Mzee, hun nieuwe partner).

Hier begon de Kivu-oorlog met miljoenen doden, te beginnen met de moord op Mzee Kabila zelf in zijn presidentiële kantoor in Kinshasa. Kagame heeft een lange arm en kan duidelijk niet tegen mensen die zich niet aan hun woord houden. Joseph Kabila begreep dit en koos de kant

van Kagame, vooral omdat zijn zoon een eersteklas zakenman is die weet waar zijn pionnen staan. Bovendien werd er in 2002 met veel bombarie in Pretoria een vredesakkoord (en de bijbehorende voorwaarden) getekend tussen de (baas) Kagame en zijn (kleine) Kabila. Het lijkt erop dat iedereen er alleen maar vuur in zag. Behalve dat het voor de gewiekste Kabila ook een manier was om Kagame “vast te houden”.

En het moet gezegd worden dat tijdens Kabila's verschillende ambtstermijnen deze band standhield, de zaak werkte (en goed betaalde) en de zogenaamde Vrede alleen interessant was voor degenen die erin geloofden.

Tijdens de verkiezingen voor een opvolger van Kabila, die het einde van zijn ambtstermijn had bereikt, was het hoofd van de CENI (die de verkiezingen organiseert) Corneille Nangaa. Het was duidelijk dat de winnaar iemand moest zijn die “pro-Kabila” was, en dus zwak (zeker niet Moïse of Augustin!). Zo viel de keuze op Félix Tshisekedi, een keuze gemaakt door Kabila en zijn zakelijke entourage. Het is dan ook bijna onvermijdelijk dat er snel een conflict zou ontstaan tussen deze en Tshilombo's vrienden, die ook hun deel van de taart willen.

Kabila is een man van de schaduw, maar hij respecteert de overeenkomst met Kagame. Aangezien Tshilombo om puur politieke redenen tekenen vertoonde om deze overeenkomst te verbreken, viel de straf: Kivu (of een deel ervan) innemen in het volle zicht van iedereen. Het is veelzeggend dat een van de sterke mannen van de M23 Corneille Nangaa is. Dit is geen toeval. Alleen de namen van deze verschillende militaire groepen zijn veranderd, maar wat blijft is de hypocrisie van al deze persoonlijkheden, want dat is wat voorrang heeft. En het zijn de mensen die lijden...

Noot van de redactie: *We mogen ook het belang niet onderschatten van de steun van de M23 aan de Congolese “Kyniarwanda”, mensen die oorspronkelijk uit Rwanda komen en zich na de genocide maar ook lang voor en tijdens de kolonisatie in Kivu hebben gevestigd, en die bijzonder gehaat worden door de andere Congolezen.*

Lees hierover : <https://panafricanreview.com/no-solution-to-the-m23-insurgency-without-addressing-popular-animosity-towards-kinyarwanda-speaking-congolese/>:

Reactie van een jonge Congolees op de gebeurtenissen in het oosten van het land

Flory Fraipont schreef in de groep **Raconte-moi le Congo** : *Over Goma, en natuurlijk Kivu, maar vooral de DRC zou ik zeggen, hier is een bericht van mijn vriend Tyson Meya....*

Kroniek van Tyson Meya:

Over de situatie in Goma en het oosten van de DRC

Als jonge Congolees ben ik zo vrij om deze paar woorden te delen met de autoriteiten van ons grote land, met elke landgenoot en met alle naties en vrienden van de wereld die Congo een warm hart toedragen.

Laat ik beginnen met een krachtige verklaring: deze onrechtvaardige oorlog die het oosten van ons land teistert, WIJ WILLEN WINNEN.

De Democratische Republiek Congo zal EEN en ONVERDEELBAAR blijven.

Een weinig bekend maar cruciaal doel.

Al tientallen jaren is onze regio het slachtoffer van een oorlog die wordt gevoed door economische belangen rond natuurlijke hulpbronnen, de steun van buitenlandse gewapende groepen en het gebrek aan actie van bepaalde internationale partners.

In 2023 had ik de eer om de DRC te vertegenwoordigen op het Festival Academy Workshop-programma, dat culturele spelers, festivalmanagers en activisten van over de hele wereld samenbrengt om te discussiëren over conflictoplossing en transformatie door middel van kunst. De workshop vond plaats in Griekenland en we bespraken conflicten in de DRC, maar ook in Oekraïne, Rusland, Korea en andere oorlogsgebieden.

Deze ervaring opende mijn ogen voor een essentieel punt: het probleem van de oorlog in de DRC is onbekend, wordt genegeerd en vaak verwaarloosd door velen. Ik was echter ook getuige van de solidariteit van veel jonge Afrikanen die de Congolese zaak met passie en toewijding verdedigden.

Dit heeft een onuitwisbare indruk op me achtergelaten. Maar vandaag, geconfronteerd met de opmars van de rebellengroepen die gesteund worden door Rwanda, is het absoluut noodzakelijk om rechtstreeks tot de verantwoordelijken en tot het hele Congolese volk te spreken.

Bericht aan de Congolese autoriteiten

1. Neem deze oorlog met de ernst die hij verdient. Deze ernst moet tot uiting komen in uw acties, uw beslissingen en uw prioriteiten. Het is een kwestie van nationaal overleven.

2. De waarheid moet uw kompas zijn. We leven in een digitaal tijdperk. Vermijd liegen tegen je volk. Informatie circuleert snel, leugens worden ontmaskerd en dit tast het vertrouwen van het publiek aan. Communicatie gebaseerd op

eerlijkheid is de eerste stap om de natie voor deze zaak te winnen.

3. Verenig je in het belang van de natie. Wees nederig en reik de hand aan de oppositie. Deze oorlog gaat niet over politiek of standpunten, maar over nationale overleving. Laat zien dat je in staat bent om verdeeldheid te overwinnen en een verenigd front te vormen in het aangezicht van tegenspoed.

4. Maak een einde aan egoïsme en onnodige prioriteiten. Hoe kunnen we projecten zoals de bouw van een modern ziekenhuis voor parlementsleden en senatoren, opgenomen in de begroting voor 2025, rechtvaardigen als onze mensen lijden en ons grondgebied wordt bedreigd? Kom tot bezinning.

Bericht aan alle Congolezen

1. Laten we ons mobiliseren om ons vaderland te verdedigen. Of je nu in Kinshasa bent, in de provincies of in de diaspora, wat onze meningsverschillen ook zijn, dit is een tijd voor eenheid.

Deze oorlog gaat ons allemaal aan. Iedereen kan vanuit zijn expertise bijdragen om ons land te steunen en zijn integriteit te beschermen.

2. Laten we interne verdeeldheid en oplossingen van rebelligroepen verwerpen. De geschiedenis heeft ons geleerd dat deze alternatieven geen blijvende voordelen opleveren. Laten we verenigd blijven onder één vlag: die van de DRC.

3. Laten we op onszelf vertrouwen om dit probleem op te lossen. We moeten deze situatie allemaal heel ernstig nemen, want geen enkel land zal in onze plaats vechten. Reken op niemand om te doen wat onze verantwoordelijkheid is.

Dit gezegd zijnde, hebben we ook de steun van veel mensen in andere landen die van Congo houden, die erom geven en die ons kunnen helpen om ons te mobiliseren. Maar om hen in staat te stellen ons effectief te steunen, moeten we eerst blijf geven van ernst en eenheid.

Laten we onze krachten bundelen om een betere toekomst voor ons land te verzekeren.

Boodschap aan de FARDC

Aan onze dappere soldaten van de FARDC, jullie zijn het hart van onze verdediging. We weten dat uw taak immens is en dat de uitdagingen talrijk zijn, maar we geloven in uw kracht, uw moed en uw vastberadenheid.

We staan klaar om jullie uit alle macht te steunen, zodat jullie je missie kunnen volbrengen: ons grondgebied en ons volk beschermen.

Een verantwoordelijkheid voor de toekomst

Tot slot nodig ik ons allemaal uit om na te denken over de erfenis die we onze kinderen willen nalaten. Willen we hen een gebroken, vernederd land nalaten, of een trots, verenigd en vreedzaam land?

De oorlog in het oosten van de DRC is een wond voor elke Congolees. Maar het kan ook een katalysator voor vernieuwing worden als we kiezen voor eenheid, waarheid en moed.

Het is nu of nooit. Laten we opstaan en ons verenigen voor één zaak: een Democratische Republiek Congo in vrede.

Congo verenigd, Congo sterk.

Tyson Meya

Kunstenaar en projectmanager

Een jeugd in de zon

Dit artikel is gepubliceerd in het frans in december 2018 in het nr 48 van het tijdschrift Mémoires du Congo met de hiernavolgende inleiding.

Een regelmatige deelnemer aan Mémoires du Congo bijeenkomsten is van mening dat de verhalen van jonge expats te weinig terug te vinden zijn in de koloniale literatuur. Bij nader inzien is hij niet ver van de waarheid.

Dus besloot hij de leemte op te vullen door over zijn eigen ervaringen te vertellen. Het tijdschrift omarmde dan ook enthousiast Jos Ver Boven's plan om te vertellen over zijn jeugd in de tropen. De tekst zit boordevol even smakelijke als authentieke observaties en anekdotes die de lezer met plezier zal (her)ontdekken. En niet in de laatste plaats zal het verhaal een heilzame werking hebben op de geesten die tegenwoordig gekweld worden door de onophoudelijke aanvallen op het koloniale verleden van de Belgen en de kolonisatie in het algemeen. We danken hem voor deze wandeling door het verleden. Het volledige artikel, waarvan de waarheidsgetrouwheid nauwelijks in twijfel kan worden getrokken, zal worden opgesplitst in verschillende afleveringen.

VAN JOS VER BOVEN VOOR DE TEKST, FOTO'S UIT DE MDC FOTOTHEEK.

I. DE BROUSSE

- De eerste twee meisjes die me helemaal naakt zagen waren Zweeds
- Wauw, geluksvogel!

Toen ik 5-6 jaar oud was, kon je deze dialoog vaak horen. Ik zou er wel aan willen toevoegen dat de twee verpleegsters-vroedvrouwen in de protestantse missie-apotheek waar ik geboren ben, Zweeds waren. Teleurstelling op de gezichten van de vrienden die begonnen te fantaseren.

Ik ben geboren in 1950 in het district Mai Ndombe, zo genoemd omdat het bij het gelijknamige meer hoort, destijds Lake Leopold II. Mijn vader was een plaatselijke ambtenaar en mijn moeder een freelance journaliste.

In die tijd waren babyflesjes van glas en toen ik er op een dag een dronk, waarschijnlijk te veel, viel ik en sneed ik mezelf behoorlijk.

Mijn vader bracht me met zijn busje naar de dichtstbijzijnde kliniek en de dienstdoende verpleegster stopte er een nietje in. Helaas sprong het nietje er 's nachts uit, misschien door de hobbels in de weg, waardoor ik een prachtig vogelvormig litteken bij mijn rechteroog overhield. Als tiener vertelde ik mensen altijd dat deze verwonding was veroorzaakt door een messengevecht dat ik had gehad met een rivaal: net toen ik het mes in zijn maag stak, slaagde hij erin mij in het gezicht te slaan. Voor degenen die me geloofden, verwierf ik een welkom prestige. Het is waar dat voor een jonge man, toegeven dat het litteken is ontstaan na een val met zijn zuigfles...

In de bush, met het eerste Belgische huishouden op enkele uren rijden, waren mijn vriendjes de kinderen van de lokale bevolking, dus al snel sprak ik even vloeiend Nkundu als mijn moedertaal, het Vlaams. Ze leerden me ook verbazingwekkende trucjes, zoals het binnenstebuiten draaien van mijn oogleden; lange tijd maakte ik de mensen om me heen bang door zo te doen. Bij de vijver waar we baden, lieten ze me zien hoe ik mijn hand-palmen rond moest maken om een tamtameluid te maken op het wateroppervlak. Het was ook daar dat ik leerde zwemmen, al kloppend met handen en benen!

Ik heb daardoor nooit een echte stijl kunnen leren, behalve de vlinderslag en de rugslag, veel later.

We renden met onze zolen op het lateriet van de wegen en gingen 'vroom vroom' alsof we auto's waren die prachtige rode wolken voortbrachten.

In het dorp werd ik altijd met open armen ontvangen; omdat ik er geboren was, was ik een "kind van het land"; daar maakte ik kennis met malafu, een drankje dat gemaakt wordt door

palmsap te fermenteren. Mijn ouders hebben het nooit geweten. Mijn vader bracht het grootste deel van de maand door met rondreizen door de dorpen in de omgeving. Mijn moeder en wij gingen dan met hem mee. We werden vervoerd in tipojes. In tegenstelling tot wat sommige mensen geloven, was dit geen vorm van overheersing, maar eerder een middel om de snelle voortgang van de zeer lange karavaan te vergemakkelijken. In de eindeloze savanne kon ik niet zien waar de volgende bocht was. Zelfs nu nog, als ik over de vlakten wandel, krijg ik dezelfde indruk: waar is de volgende bocht? Mijn vader, een voormalig parachutist, wilde niet meegedragen worden, dus gaven de zwarten hem de bijnaam "Bongonio", de man met de mooie tred. De aankomst in het dorp was een triomf en ik herinner me zelfs een leraar die zijn leerlingen naar buiten haalde om een vrolijk "Bonjour monsieur le commandant, bonjour" te zingen.

Als de zon nog niet onder was, gingen we zwemmen in een nabijgelegen vijver.

Terwijl mijn vader zijn werkzaamheden als landagent uitvoerde, waaronder het houden van de volkstelling, het controleren van landbouwgewassen, het heffen van belastingen, bemiddeling en andere juridische zaken, praatte mijn moeder met de vrouwen van het dorp. Zij putte daar haar uitgebreide kennis van de Congolese vrouw en materiaal voor haar artikelen en, later, haar romans.

Mijn moeder vertelde me onlangs een anekdote die ik helemaal vergeten was. Blanke mensen woonden soms ver uit elkaar. Dat weerhield hen er niet van om samen te komen en feestjes te organiseren.

Toen ik op een sinterklaasdag voor het huis stond, zag ik hem van een afstand aankomen; toen hij dicht bij me kwam, noemde hij me bij mijn voornaam en ik vluchtte verschrikt weg; het kostte veel moeite om me onder de tafel vandaan te krijgen waar ik me verscholen had. Ik wist nog niet dat volwassenen zich konden verkleeden als Sinterklaas.

Tijdens het regenseizoen konden de stormen en stortbuien indrukwekkend zijn. Ons huis was bijna helemaal omgeven door een barza, een overdekt terras dat de temperatuur in huis met een paar graden verlaagde. Bij hevige regenval liep de dakgoot soms over in een waterval. Ouders en kinderen kleedden zich dan uit, sleepten het bad naar de barza en genoten van de natuurlijke waterval.

's Avonds, tijdens bepaalde onweersbuien, was de hemel bezaaid met ontelbare bliksemflitsen. Verzameld op de barza, bewonderden we de hemel, mooier dan een oorverdovend vuurwerk. Ik heb nimmer nog zo'n demonstratie van de ontketende kracht van de natuur gezien.

Toen mijn oudste zus oud genoeg was om naar de basisschool te gaan schreven mijn ouders haar in op het internaat van het Atheneum van Leopoldstad, nu Kinshasa.

Daar nam Byjou, een ouder meisje, haar onder haar hoede.

Zo leerden mijn ouders haar vader kennen, de directeur van de Luzumu gevangenis. We gingen graag bij hem op bezoek.

Vlakbij de gelijknamige stad vormde de Luzumu een kleine waterval die we via een zandstrand bereikten. De eerste keer deed ik mijn sandalen te vroeg uit en het hete zand deed me springen

als een geit, maar wat een genot was het om, na het overwinnen van de glibberige kiezels, ondergedompeld te worden door de woeste rivier - ik heb nog steeds een film van dat Eden.

Op de oevers groeiden mooie witte bloemen, die een klein 'plopje' maakten als ze openingen en vervolgens een zoet parfum verspreidden.

II. De Stad

Toen het mijn beurt was om naar school te gaan, vroeg mijn vader om overgeplaatst te worden naar Leopoldstad.

We zouden niet langer in de bush wonen.

Bush' was overigens de term die de kolonialisten gebruikten om de buitenwijken van steden aan te duiden en niet alleen de dunbeboste vlakte. Zo woonden mijn ouders ten tijde van hun eerste ambtstermijn in Lokolama, in het Leopold II district; de omgeving werd de bush genoemd, ook al was het een dicht oerwoud. Mijn vader en moeder verlieten, niet zonder een

vleugje spijt, het prachtige huis dat mijn vader had gebouwd in Kibambi in Bas-Congo. In Kinshasa werd hij benoemd tot hoofd van de zone Dendale.

Joseph Kasavubu. Mijn ouders gaven me een geschenk dat me veel hielp in mijn sociale en professionele leven: ze schreven me in op een Franstalige school; omdat we ons thuis alleen in het Vlaams konden uitdrukken, werd ik perfect tweetalig, wat het me later gemakkelijker maakte om Engels te leren.

We woonden in een mooie villa omringd door een prachtig stuk grond aan een straat die parallel liep aan de rivier de Congo. De hyacinten boden ons hun mooie kleuren. Wij kinderen waren ons niet bewust van hun schadelijke effecten op de scheepvaart. Hun snelle verspreiding maakte navigatie soms onmogelijk. De zonsondergangen waren fantastisch..

Tijdens speeltijd in Kinshasa duwde mijn broer me op de rug terwijl twee meisjes me een touw lieten dansen. Was het jaloezie? Door de val braken mijn beide bovenste snijtanden. Die avond lieten we lachend mijn nieuwe gezicht aan onze moeder zien; we begrepen toen niet waarom ze begon te huilen.

Op een avond kwam een jeep mijn vader ophalen, gekleed in zijn uniform met zijn pistool aan zijn riem. We bewonderden deze onoverwinnelijke held die het vuur van de demon-stranten ging bedaren; ook hier begrepen we niet waarom mama zo bezorgd was.

In het weekend gingen we Byjou ophalen van de kostschool; ze werd onze grote zus en zorgde voor ons alsof we haar kleine broertjes en zusje waren; tot op de dag van vandaag noem ik haar mijn schoonzus; ze kon het geweldig vinden met mama: ze was erg intellectueel en had literaire gesprekken waarvan stukjes me zijn bijgebleven. Op school hingen posters van een jongetje met slechte manieren: hij verfde zijn haar niet, studeerde zijn lessen niet, stoorde zijn klasgenoten enzovoort. De posters hadden natuurlijk een educatief doel: schoolkinderen laten zien hoe ze zich niet moeten gedragen. Helaas heette de held 'Jef Pamba', oftewel Jef Boef. Het duurde niet lang of ik werd spottend op dezelfde manier genoemd. Ik denk niet dat de makers van de campagne hadden gedacht dat een Vlaamse jongen die Jef heet op een Franstalige school zou zitten...

III. België

Belgische ambtenaren in Congo hadden geen “jaarlijkse” vakantie; om de drie jaar keerden we voor zes maanden terug naar België. We waren niet gewend om zoveel oude mensen te zien; we ontdekten onze familie: grootouders, tantes, ooms, neven en nichten! In Congo hadden we regelmatig hun foto's ontvangen en er ook een paar opgestuurd, maar ze in het echt zien en horen was indrukwekkend...

De buschauffeurs, vrachtwagenchauffeurs en arbeiders waren blank. In Congo stonden de huizen los van elkaar, midden op stukken land, hier stonden ze naast elkaar. Op school werden we gevraagd over ons leven in de kolonie; we overdreven natuurlijk; we hadden natuurlijk wilde dieren gezien, maar we zeiden niet dat het alleen in de dierentuin was!

Met de klas had ik de kans om Expo 58 te bezoeken; we waren verbaasd.

Om in België te komen namen we het vliegtuig, maar om terug te komen was er de boot, een heerlijke cruise van vijftien dagen, zij het met een paar dagen zeeziekte.

Gelukkig was er de tussenstop op Tenerife, oude taxi's met externe claxons waar de chauffeurs veel op bliezen door hun arm uit het raam te steken, zodat we dit prachtige eiland konden bezoeken. Terug op de boot werden de kinderen overdag toevertrouwd aan de crèche, in feite een kinderdagverblijf. Op de Charlesville herinner ik me een groot meisje dat een verrassend boekje had; als je de bladzijden heel snel met je duim omsloeg, zag je de personages tot leven komen, als in een tekenfilm. Ik begreep haar nieuwsgierigheid niet, maar ik liet haar mijn korte broek naar beneden trekken en het verschil tussen jongens en meisjes ontdekken, ik neem aan dat ze geen broers had; maar waarom herhaalden we deze scène een paar dagen achter elkaar? Alleen Neptunus weet het.

IV. Terug naar het geboorteland

We verlieten Antwerpen na enkele hartverscheurende scheidingsscènes: als kinderen beseften we niet dat sommige oude volwassenen dachten dat er in drie jaar veel kon gebeuren en inderdaad, mijn grootvader van moederskant en de man van een oudtante zagen ons voor het laatst in 1955.

De oevers van de Schelde hadden ons vredige uitzichten gegeven op weilanden, koeien en molens. Wat een contrast met de Congostroom! Al dat wilde groen, dat bruine water en het triomfantelijke welkom in Matadi! De aankomst van een CMB-boot was een langverwachte gebeurtenis. Tientallen kinderen waren aan het baden, blij aan het schreeuwen en verkoopsters verkochten hun waren.

In 1955 namen we de witte “train blanc”

Het was een sneltrein Matadi-Léopoldville. Alle wagons waren wit, dus hij was naar die kleur vernoemd.

In 1958 nam mijn vader liever zijn prachtige Borgward die hij net in België had gekocht. Onderweg stopten we verschillende keren bij vrienden die we hadden gekend toen mijn vader territoriaal agent was in Kibambi in Bas-Congo. De paters van de Mpese missie waren blij ons weer te zien en gaven ons onderdak voor de nacht. Deze keer kwamen we in goede conditie aan in Kinshasa. De treinreis in 1955 had ons bedekt met stof en roet. Vlak voordat we aankwamen, had mijn moeder ons gewassen en andere kleren aangetrokken, maar het had geen zin: de vrienden die ons kwamen verwelkomen zagen een stel kleine wilden aankomen, helemaal besmeurd. Blijkbaar vonden we de viezigheid niet erg; als het hard regende, renden we het huis uit om in de grote plassen rond te stampen. Het pak slaag dat we kregen toen we thuiskwamen weerhield ons er niet van om het de volgende keer dat het regende weer te doen. Toen we in 1958 terugkwamen van vakantie, hoorden we dat onze hond Blacky, die we aan een vriend hadden toevertrouwd, was overleden. Zes maanden is lang voor een hond.

Omdat ongeluk nooit alleen komt, werd ons mooie huis aan de rivier toegewezen aan een ander gezin. We kregen tijdelijk onderdak in Ozone, op de hoogten bij Binza. De huizen waren van hout en zouden vroeger onderdak hebben geboden aan Britse soldaten. De straten en lanen

waren onverhard. Maar dat maakte niet uit! Vlakbij het huis liep een pad naar de Mampeza, een prachtig zwembad, en nog een pad naar beneden naar een woonwijk van ex-militairen, "sakamata's" in het Lingala. Ze ontvingen ons met open armen.

Op zondag bezochten we soms een oude begraafplaats in Léo II, aan de rand van Kinshasa.

Zwermen kleine aapjes bespotten ons dan door in de bomen te dansen. Sommige graven waren erg oud, ze dateerden uit het begin van de eeuw. Mijn ouders lazen altijd de grafschriften; mijn moeder vertelde me onlangs dat in een van de grafschriften stond dat er de enige vrouw tussen vele mannen woonde.

Het grafschrift eindigde met 'ze deed wat ze kon'.

Hoewel je op een begraafplaats niet kunt lachen, moest ik er wel om glimlachen.

Wordt vervolgd

PRESENTATIE TIJDENS DE HOORZITTING VAN DE LEDEN VAN DE SPECIALE PARLEMENTAIRE COMMISSIE OVER HET "KOLONIALE VERLEDEN" VAN CONGO.

Dr. Raoul Donge, Senior Econoom

Voorzitter en CEO van het Afro-Europees Diaspora Platform (AEDPL)

Mijnheer de Voorzitter, geachte leden van de Bijzondere Commissie

In antwoord op de uitnodiging van uw Commissie, is mij gevraagd om een presentatie te geven over de essentie van mijn onderzoek en/of de belangrijkste lessen die ik heb geleerd uit mijn praktijk over het thema Herstel voor de Toekomst - op internationaal niveau.

Aangezien ik noch een onderzoeker noch een beoefenaar ben op het gebied van “dekolonisatie”, en na discussies met uw secretariaat, werd uiteindelijk overeengekomen en aanvaard dat ik met u zou spreken, niet over berouw of herstel, maar eerder over de mogelijkheden om te onderzoeken hoe een nieuwe vriendschap, een gemeenschap van belang tussen onze gemeenschappen kan worden opgebouwd.

Om te beginnen wil ik u herinneren aan wat een van de vorige sprekers afgelopen februari voor uw commissie heeft gezegd: “Na de overname door België in 1908 werd het bestuur van Belgisch Congo gecontroleerd door de Belgische regering en door uw Parlement, dat jaarlijks stemde over een activiteitenverslag en de begroting van de kolonie. Als lid van datzelfde Parlement lijkt het me dat u niets weet over de geschiedenis van de kolonisatie van Belgisch Congo.

Bovendien zegt professor Michel Bertrand van de universiteit van Toulouse: “De geschiedenis is wat ze is en moet niet om berouw vragen, maar om begrip en acceptatie. Het doel is het verleden te begrijpen om het heden op te bouwen.

Professor Jean Stengers van de Université Libre de Bruxelles zei niet anders toen hij verklaarde: “Geschiedenis is een instrument om het verleden te leren kennen, een geduldige zoektocht naar de waarheid, die een moreel oordeel uitsluit”.

In mijn korte toespraak van ongeveer vijftien minuten zal ik u vertellen over mijn eigen ervaring en die van mijn generatie in de jaren 1940, over hoe Leopoldstad, nu Kinshasa, eruit zag in de jaren 1950.

Ik zal proberen in grote lijnen de ontwikkeling te schetsen van enkele belangrijke sectoren van de Congolese economie, waarvan wij de ontwikkeling en de effecten hebben meegemaakt, een periode die ruwweg overeenkomt met de uitvoering van het eerste Tienjarenplan 1949-1959.

Als inleiding op deze periode kunnen we zeggen dat de grote crisis van de jaren 1930 een aanzienlijke impact had op de economische en sociale omstandigheden in Congo. De jonge Congolese economie, nog extrovert en kwetsbaar, werd in deze periode zwaar op de proef gesteld.

In België verklaarde minister Edgar De Bruyne, geciteerd in Standaard, Antwerpen, 1946, pp74-79, instemmend met de ideeën van gouverneur Ryckmans, daags na zijn ambtsaanvaarding: “De ware eigenaars van de Congolese rijkdom zijn de inheemse volkeren, aan wie de staat (...) zijn plichten moet vervullen, ook op economisch vlak”.

Maar pas met de komst van Pierre Wigny als minister van Koloniën schakelde de regering een versnelling hoger en besloot ze het Eerste Tienjarenplan 1949-1959 op te stellen. Het doel van dit plan was om de binnenlandse economie van Congo te structureren zoals die uit de Tweede Wereldoorlog tevoorschijn kwam, door de nadruk te leggen op basisinfrastructuur om de groei en de omschakeling van de jonge Congolese economie te vergemakkelijken en te ondersteunen. De nadruk zal dus vooral liggen op de basisinfrastructuur, waaronder vervoer, huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid, sociale kwesties en grote openbare werken, die we hier wegens tijdgebrek niet zullen behandelen.

Emizet François Kisangani analyseert dit plan en stelt in zijn boek “Belgisch Congo als ontwikkelingsstaat” dat de staat Belgisch Congo, om economische ontwikkeling tot stand te

brengen, moest zorgen voor de nodige “collectieve goederen” in de vorm van basisinfrastructuur, die beschouwd werd als de echte motor van economische ontwikkeling, en voor orde en vrede.

Deze fysieke infrastructuur maakte de weg vrij voor twee economische groeicentra, Léopoldville (nu Kinshasa) en Elisabethville (nu Lubumbashi), met verschillende stroomopwaartse en stroomafwaartse verbindingen. Dankzij het bestaan van deze twee groeicentra erkenden veel economen halverwege de jaren 50 dat Congo zich al in de industrialisatiefase bevond en voor bepaalde producten landen als Maleisië had ingehaald op het gebied van palmolieproductie en Indonesië op het gebied van nationaal inkomen per hoofd van de bevolking. Dit was zo tot ongeveer 1975.

Mijn ervaring als tiener komt overeen met deze periode, waar ik me op ga richten.

Infrastructuur: Er moet op worden gewezen dat het Tienjarenplan zich voornamelijk richtte op rivier-, weg-, lucht- en spoorvervoer, evenals op sociale infrastructuur en huisvesting. Er zijn grote investeringen gedaan in deze sectoren en in de modernisering ervan. Alleen al in deze sector is ongeveer 40% van de investeringen van het tienjarenplan geïnvesteerd (zie *Revue Mémoires du Congo* nr. 62 juni 2022 blz. 26). Er zijn ook grote inspanningen geleverd op het gebied van huisvesting, gezondheidszorg en onderwijs, in totaal ongeveer 28% als de watervoorziening erbij wordt opgeteld.

Wat meer bepaald de verstedelijking en de verbetering van de Congolese huisvesting betreft, zijn in de stad Leopoldville Kinshasa nieuwe woonwijken en -buurten opgericht, zoals Dendale (Kasa-Vubu) Renkin, (Kalamu), residentiële Limete, Ngiri-Ngiri, Bandalungwa, Immocongo, Yolo, Lemba, Ndjili, enz. en zijn nieuwe aangepaste woningen gebouwd.

In het verslag dat de Commissie van de Europese Unie in 1960 opstelde over de sociale situatie in de met de Europese Economische Gemeenschap geassocieerde landen overzee, staat dat de privé-sector en de overheid zich hebben ingespannen om degelijke en concrete oplossingen te bieden voor de problemen van huisvesting en sociale huisvesting in Belgisch Congo. Het overheidsoptreden in de steden nam de vorm aan van drie grote organisaties: het Office des Cités Africaines (OCA), het Fonds d'avance en het Fonds du Roi. Een aantal grote bedrijven droegen ook bij, zoals Union minière du Haut Katanga (U.M.H.K.) en haar filialen, Société internationale forestière et minière de l'ancien Congo belge (Forescom), Utexléo (textiel), Compagnie de l'Hévéa, etc. Kleinere bedrijven en zelfs familiebedrijven (kolonisten) droegen ook bij. Op het platteland was het Fonds du Bien Indigène (FBEI) betrokken.

De gezondheidssector (hygiëne en medische voorzieningen) is ook aanzienlijk verbeterd met de oprichting van nieuwe medische centra dicht bij de inwoners en referentieziekenhuizen in elk gebied, district en provincie. Het aandeel van de financiering voor deze sector is ook gestegen tot ongeveer 8%.

Dit gezondheidsbeleid leverde een belangrijke bijdrage aan de effectieve bestrijding van quarantaine en endemische ziekten zoals trypanosomiasis of slaapziekte, malaria, lepra, pokken, gele koorts, tuberculose, geslachtsziekten en andere epidemische ziekten.

In grote stedelijke centra werd dit aangevuld met het werk van sociale diensten en hostels, waar cursussen werden gegeven in kinderverzorging en baby- en gezinshygiëne. Léon Lapeysonnier, medisch officier van de gezondheidsdienst van het Franse leger en WHO-deskundige, schreef in nummer 53 van *AMA-UCL Review* het volgende over de gezondheidszorg in Belgisch Congo: “Het aantal artsen en gezondheidswerkers en de dichtheid van de gezondheidsinstellingen bereiken niveaus die in geen enkele Europese kolonie te vinden zijn. Degenen die Belgisch Congo destijds bezochten, waren verbaasd over de omvang van de medische en gezondheidsprestaties, zowel in de grote steden als in de

kleine dorpen in het binnenland. Nog een paar jaar en de gezondheidssituatie zou vergelijkbaar geweest zijn met die in Europa...".

Wat het onderwijs-, opleidings- en beroepsopleidingsbeleid betreft, moet worden erkend dat België en Frankrijk op dit gebied een verschillend beleid hebben gevoerd. Terwijl Frankrijk een elitair opleidingsbeleid voerde op basis van het grootstedelijk model, legde België in Congo de nadruk op beroepsopleiding en technische vorming om de opkomende privésector van geschoolde arbeidskrachten te voorzien.

Op het vlak van onderwijs ontwikkelde België in Congo twee types basis- en secundair onderwijs: enerzijds een netwerk van lagere en secundaire scholen onder de naam "Ecoles de régime congolais" en anderzijds het netwerk "Ecoles de régime métropolitain".

Vanaf 1948 werden de twee systemen voor secundair onderwijs, het Congolese systeem en het grootstedelijke systeem, echter omgevormd tot één enkele structuur. Volgens Belgische specialisten, zoals vermeld in het bovengenoemde rapport van de Commissie van de Europese Unie van 1960, rechtvaardigde dit duale onderwijssysteem de opmerkelijke inschrijvingsgraad in Congo, die aan de vooravond van de onafhankelijkheid 75% bedroeg, veel hoger dan in om het even welk ander land in Afrika bezuiden de Sahara. De tabel in dit rapport laat zien dat het aantal inschrijvingen in Congo was gestegen van 888.350 in 1946 tot 1.466.900 in 1958/1959, bijna een verdubbeling!

Wat het hoger onderwijs betreft, waren er aan de vooravond van de onafhankelijkheid in 1959 slechts twee universiteiten: de Lovanium Universiteit, die in 1949 bij wet werd opgericht maar pas in 1954 operationeel werd. Ondertussen bleef het opleidingscentrum van Kisantu medische, landbouwkundige en administratieve assistenten opleiden, van wie sommigen werden overgeplaatst naar de Lovanium Universiteit in Kinshasa, terwijl anderen studiebeurzen kregen en hun universitaire studies in België afmaakten.

De tweede zogenaamde officiële universiteit werd opgericht in Elisabethstad, nu Lubumbashi in Katanga. Ze werd opgericht en georganiseerd door een decreet van 1955 als een openbare instelling.

Naast de traditionele academische disciplines leidde de organisatie van studies in Afrikaanse studies en Afrikaanse taalkunde tot de erkenning van diploma's en certificaten die in België en Congo werden uitgereikt door een Belgische wet van 14 juli 1959 die hun gelijkwaardigheid vaststelde.

In 1957 waren er 364 studenten in het hoger onderwijs in Belgisch Congo, waaronder een aantal studenten aan de twee universiteiten in Congo en anderen in België, voornamelijk aan de Katholieke Universiteit Leuven en de Vrije Universiteit Brussel.

In 1958 telde Belgisch Congo volgens de statistieken van de IAO, het Internationaal Arbeidsbureau in Genève, ongeveer 1.158.800 werknemers, d.w.z. de helft van alle werknemers in de landen van Afrika ten zuiden van de Sahara en Madagaskar die geassocieerd waren met de Europese Economische Gemeenschap (2.267.000 in 1957). De IAO schrijft dit verschil toe aan de economische structuren en erkent dat de Congolese economie met haar drie sectoren - primair, secundair en tertiair - op dat moment al een zekere mate van diversificatie had bereikt. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog droegen de Congolese land- en mijnbouwsector immers in gelijke mate bij tot het bbp, met elk ongeveer 40%.

Wat de levensstandaard van de Congolese werknemers betreft, is er voor deze periode zeer weinig betrouwbare informatie beschikbaar. Over het algemeen werd het loon van de Congolese werknemer in twee delen verdeeld, het ene in contanten en het andere in natura in verschillende vormen.

Volgens sommige getuigenissen die we verzamelden, was de Congolese manager (4 jaar post-primair onderwijs) tevreden met het niveau van zijn inkomen of salaris. Een van de oudgedienden die we ontmoetten, die allerlei wisselvalligheden in de geschiedenis van zijn land had meegemaakt, waaronder een van de 'geëvolueerden', was zijn carrière in 1954 begonnen als Commis à la Territoriale. Hij vertelde ons dat zijn salaris voldoende was en dat hij een huis met drie slaapkamers had.

Een andere opmerkelijke persoon vertelde ons dat in 1946-1950 mensen uit de buurlanden stonden te popelen om naar Belgisch Congo te komen, dat werd beschouwd als het kleine Europa (Poto muindu). Zelfs een gitarist en zanger, Wendo, de uitvinder van de Congolese rumba, zong erover.

Het was niet allemaal rozengeur en maneschijn, maar het was ook niet allemaal kommer en kwel. Elke menselijke prestatie kan worden verbeterd. Het is een goed idee om dit alles in de juiste context te plaatsen.

Bij wijze van conclusie en voorstel kunnen we op dit punt concluderen dat het koloniale beleid, alles in aanmerking genomen, de Congolese economie heeft ontwikkeld en gediversifieerd, een opmerkelijk gezondheidsbeleid heeft opgezet dat door de meeste buurlanden werd erkend en gewaardeerd (Zambianen kwamen vroeger naar Elisabethstad-Lubumbashi voor behandeling) u

Lubumbashi, een wegen-, rivieren- en spoorwegennet dat de buitenlandse en binnenlandse handel van het land ondersteunde, een jonge privésector die na de Tweede Wereldoorlog een enorme groei kende en een redelijk goed opgeleide lokale beroepsbevolking.

Ook al slaagden de menselijke relaties tussen de twee gemeenschappen er niet in om ideaal te harmoniëren, gezien de perceptie van de waarden en tradities van elk, toch was er tijdens de kolonisatie een relatief vreedzame cohabitatie.

Voor ons Afro-Europees Platform richten we ons op de toekomst voor onze volkeren, het verleden blijft het verleden, laten we het principe van samenleven cultiveren en vieren op basis van vriendschap, wederzijds respect en het creëren van een nieuw soort relatie die prioriteit geeft aan ontwikkeling en het bevorderen van kennis die onze gemeenschappen en toekomstige generaties ten goede zal komen.

Hartelijk dank.

DE TOEKOMST VAN AFRIKA

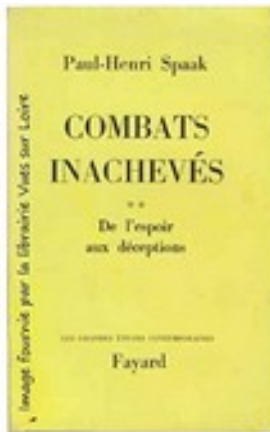
Fragment uit “Combats inachevés” van Paul-Henri Spaak, deel 2, met als ondertitel “De l'espoir aux déceptions”, dat zeer helder en duidelijk actueel is. Gepubliceerd door Fayard in 1969; pp. 315-316.

Paul-Henri Spaak

Dit artikel is tevens gepubliceerd in het frans in maart 2022 in het nr 61 van het tijdschrift Mémoires du Congo.

ONAFGEWERKTE STRIJDEPISODES

Over het algemeen waren mijn relaties met Afrikanen goed. Ik geloof dat de meesten met wie ik in contact ben geweest, mijn goede wil hebben erkend en de inspanningen hebben gewaardeerd die ik heb gedaan om hen te begrijpen en te helpen.

Hen begrijpen is niet altijd gemakkelijk. Er is geen spoor van racisme in mij. Het idee om een man te verachten omdat hij een andere huidskleur heeft dan ik, is mij totaal vreemd.

Als ik de verschillen tussen hen en ons zie, spreek ik geen waardeoordeel uit, maar constateer ik een feit. Wat ik het moeilijkst vond in de omgang met mijn Afrikaanse gesprekspartners, was om hen aan het denken te zetten over de toekomst.

Regeren is voorzien. Dit adagium, dat in het Westen de politieke wijsheid samenvat, heeft geen waarde voor de zwarte mensen die ik heb ontmoet. Ik heb ze vaak goede debaters gevonden als de discussies over een specifieke en directe kwestie gingen. Ze deden in zulke zaken niet onder voor de beste blanken. Als het daarentegen ging om discussies over de min of meer verre gevolgen van hun daden, vond ik ze altijd afgeleid en ongeïnteresseerd. Dit essentiële verschil in gedrag en redenering is ongetwijfeld een van de redenen waarom we het vaak moeilijk vinden om met hen om te gaan.

Na vijf jaar ervaring ben ik ervan overtuigd dat we ons niet met hun interne aangelegenheden moeten bemoeien. We moeten hen hun gang laten gaan en ons tevreden stellen met het geven van een mening of advies als ze ons daarom vragen. We moeten vooral niet denken dat wat goed is voor ons, ook goed is voor hen.

Toen België in 1960 Congo verliet, hebben we het land een prachtige grondwet gegeven. We schreven er alles in wat we op grond van onze ervaring als noodzakelijk beschouwden.

Deze grondwet was perfect voor België. In Congo was ze niet toepasbaar. Onze parlementaire democratie is een moeilijk systeem. Het werkt voor ons omdat het resultaat is van evolutie, van een lange strijd. Democratie moet gewonnen worden, niet gegeven.

Onze grote fout in Afrika, zelfs toen onze goede wil volledig was en onze motieven belangeloos, was dat we het politieke Congo naar onze hand wilden zetten. Daar, net als elders, gehoorzaamden we aan een zeker democratisch imperialisme. Het zou verstandiger zijn geweest om de Congolezen hun eigen oplossingen voor hun problemen te laten vinden of die te zoeken in hun tradities en oude instellingen. Het perfecte systeem dat we voor hen hadden bedacht, kon niet werken.

Laten we niet beledigd zijn als we zien dat er in Afrika regeringen worden opgericht die anders zijn dan de regeringen die wij voor Afrika hebben bedacht. Afrika zal nog lange tijd zijn eigen weg zoeken. Het zal zijn evenwicht vinden in de een vrij verre toekomst en ik geloof dat het noch in democratie noch in communisme zal zijn. Het lijkt me niet geschikt voor de volledige vrijheid die het eerste impliceert of voor de autoritaire discipline die het tweede vereist.

Laten we toegeeflijk zijn voor haar fouten en erkennen dat haar beproevingen niet buitengewoon, talrijker of bloediger zijn dan die we zelf hebben meegemaakt.

De gevolgen van het kolonialisme zullen nog lange tijd zwaar wegen op onze relaties met zwarte mensen. Nieuwe generaties zullen misschien harder zijn voor blanken dan degenen die onder hun overheersing leefden. De herinnering aan onrecht uit het verleden wekt soms meer wrok op dan de realiteit.

Maar er zal een tijd komen waarin de dingen op hun juiste plaats worden gezet, waarin het kolonialisme in zijn ware licht zal verschijnen, waarin de onrechtvaardigheden die het veroorzaakte zullen worden gecompenseerd door de onmiskenbare behoefte aan materiële en menselijke vooruitgang die het veroorzaakte en propageerde. De tijd zal komen dat de complexen van superioriteit en inferioriteit zullen zijn verdwenen en we zullen samenleven in een sfeer van gelijkheid, waardigheid en wederzijds respect”.

Geschiedenis is geen filosofisch werk, het is een schilderij; je moet het verhaal combineren met de weergave van het object, wat betekent dat je tegelijkertijd moet tekenen en schilderen; je moet de personages de taal en de gevoelens van hun tijd geven en ze niet bekijken door de lens van onze eigen meningen, wat de belangrijkste oorzaak is van de verandering van feiten.

F.-R. De Châteaubriand

Dag des Heren

Ines Nijs

Zondagochtend in de Casamance in Senegal

Op de kerkbank voor mij zit een tiental in het wit geklede nonnen, bakens van licht. Onder hun habijt ligt een netjes gevouwen doek waarmee ze hun ‘Omo wast witter dan wit’ beschermen tegen het stof dat door de kieren van vensters en deuren naar binnen waait.

De woorden van de priester stijgen en dalen en mocht het comfort van de banken iets beter zijn geweest, dan zou zijn stem me wiegen tot ik in slaap val.

Een beginnend geroffel doet de lange preek uitgeleide en dan, eindelijk, gebeurt waarvoor ik gekomen ben: de lucht vibreert zacht op de klanken van de tamtam, de koorleden staan op, hun lichamen zoeken zwaaiend het ritme, en wanneer de tamtam versnelt en het volume stijgt, barsten hun monden uit in gezang, gejubel, galmend van hosanna’s, halleluja’s, tot in den hoge. De stemmen vullen de ruimte, kruipen onder de huid, ook onder die van de nonnen die opspringen en met swingende heupen getuigen van hun liefde voor God.

Zondagavond in de Casamance in Senegal

Het koor dat ik vanochtend in de kerk hoorde zingen, treedt vanavond op tijdens de jaarlijkse zangwedstrijd voor de katholieke koren uit de regio, georganiseerd door de lokale kerkgemeenschap.

Net als vanochtend loven en prijzen de zangers de Heer, en dat is mooi, maar alle genodigden – de honderden gelovigen die van heinde en verre met auto’s en busjes, groot en klein, naar de wedstrijd zijn gekomen – wachten op iets anders. Op de hoofdact van de avond, de afsluiter van de zangwedstrijd. Niet de Heer, niet de maagd Maria, niet de priester en de afgevaardigde van de kerk zullen vanavond het grootste applaus, de warmste uitbundigheid oogsten. Niet zij zorgen ervoor dat, ondanks de wind die opsteekt, de avond opwarmt.

Dat doet enkel en alleen hij, de KOUMPO, de bosgeest die ver na middernacht, geurend naar stro recht uit het woud, zijn opwachting maakt. Hij is gekomen om de kwade krachten die na alle gebeden en gezangen de lucht nog zouden bezwangeren, te verjagen.

Samen met de onvermoeibaar zingende en dansende koorleden krijgt hij, en hij alleen, de menigte in extase.

Vanop de eerste rij kijk ik mee, met een hart dat klopt in mijn keel, want is dat niet het kwade dat zich ginds, boven de hoofden van de mensen wegspoedt, vluchtend naar andere oorden?

Wanneer ik in het holst van de nacht huiswaarts wandel, vraag ik me plots af wie de zangwedstrijd voor de katholieke koren heeft gewonnen. De winnaar werd niet uitgeroepen, dat zijn ze vergeten.

Of heb ik het niet begrepen en is er maar één winnaar, altijd en overal: hij en hij alleen, de KOUMPO, de bosgeest, ster van de avond?

Foto van de Koumpo

Ines Nijs woont en werkt afwisselend in België, en in de Casamance, de groene regio in het zuiden van Senegal. Ze is freelance redacteur en romanschrijver. Ze beschrijft hier een fenomeen dat we in bijna gans Afrika kennen, de wervelend dansende bosgeest die de kwade geesten verjaagt. Een ode aan de Afrikaanse godsdienstbeleving, altijd een combinatie van oud en nieuw.

Meer info vind je op www.inesnijs.be.

Koumpo ekwivalenten bij de Chokwes in Congo

Karel Vervoort en Chatgpt

Zoals de lezers van het blad “Mémoires du Congo” weten, zijn verschillende van de leden van het bestuur van die vereniging verleden jaar geïnitieerd en opgenomen in de Chokwe-stam. Aansluitend op voorgaand artikel vonden we het bijgevolg interessant om hier informatie te publiceren over de Mukanda, waarin maskers en dansen bij de initiatie van jonge mannen die gelijkaardig zijn aan die van de Koumpo.

Mukanda-maskers (Yaka, Chokwe, en andere volkeren)

- Gebruikt in inwijdingsrituelen voor jongens die volwassen worden.
- Dansers dragen indrukwekkende maskers en kostuums, vaak van vezels en natuurlijke materialen.
- Heeft parallellen met de Koumpo, omdat het ook een overangsritueel is.

De Mukanda is een traditioneel inwijdingsritueel dat wordt uitgevoerd door verschillende etnische groepen in Centraal en Zuidelijk Afrika, waaronder de Chokwe, Luvala, Luchazi en Mbunda volkeren. Dit ritueel markeert de overgang van

jongens naar volwassenheid en omvat een periode van afzondering, educatie en symbolische wedergeboorte. Een essentieel onderdeel van de Mukanda is de **Makishi-maskerade**, waarbij dansers kleurrijke en expressieve maskers dragen die voorouderlijke geesten vertegenwoordigen.

Kenmerken van de Makishi-maskers en dansers:

Symboliek: Elk masker stelt een specifieke geest of voorouder voor en speelt een unieke rol tijdens de ceremonie. Bijvoorbeeld, de Pwevo vertegenwoordigt de ideale vrouw en belichaamt schoonheid en gratie, terwijl de Chisaluke een krachtige en invloedrijke man symboliseert.

Ontwerp: De maskers zijn vaak gemaakt van hout en versierd met verf, kralen en andere materialen. Ze hebben expressieve gezichten en worden gecombineerd met uitgebreide kostuums van textiel, raffia en andere natuurlijke materialen.

Dans en performance: De Makishi-dansers voeren tijdens de Mukanda energieke en ritmische dansen uit. Hun bewegingen en gedragingen zijn bedoeld om de eigenschappen van de geesten die ze vertegenwoordigen te belichamen, wat bijdraagt aan de educatie en overgang van de initiés naar volwassenheid.

Visuele bronnen:

Voor een diepgaander begrip en visuele impressie van de Mukanda-rituelen en Makishi-maskers, kun je de volgende documentaire bekijken:

<https://youtu.be/qgVvMGHtokA>

Deze documentaire biedt een uitgebreide kijk op de betekenis, voorbereiding en uitvoering van de Mukanda-ceremonies, inclusief interviews met betrokkenen en beelden van de dansen en maskers.

Daarnaast zijn er online diverse afbeeldingen beschikbaar die de diversiteit en artistieke rijkdom van de Makishi-maskers tonen. Deze beelden illustreren de variatie in ontwerp en de culturele betekenis die aan elk masker wordt toegekend.

Deze bronnen bieden een rijk inzicht in de culturele en artistieke aspecten van de Mukanda-rituelen en de bijbehorende Makishi-maskers en -dansen.

Andere gelijkaardige tradities

Karel Vervoort en Chatgpt

Koumpo is een traditionele dans en maskeradefiguur uit de Diola-cultuur in Senegal en Gambia. Koumpo's dragen indrukwekkende kostuums gemaakt van palmbladeren en voeren rituele dansen uit tijdens ceremonies en festivals. Ze worden beschouwd als spirituele beschermers en symbolen van voorouderlijke krachten.

Er zijn verschillende traditionele Afrikaanse maskeradefiguren en dansen die vergelijkbaar zijn met de **Koumpo** uit de Diola-cultuur. Hier zijn enkele bekende voorbeelden:

1. Kankurang (Mandenka – Senegal, Gambia, Guinee-Bissau)

- Een mystieke figuur uit de Mandinka-cultuur die een rol speelt in inwijdingsrituelen.
- Draagt een kostuum van boombast en bladeren en voert krachtige, energieke dansen uit.
- Wordt beschouwd als een beschermer tegen kwade geesten.

2. Zangbeto (Fon – Benin, Togo, Nigeria)

- Betekent letterlijk "de nachtwaker".
- Dit zijn grote, draaiende structuren van stro die zich op mysterieuze wijze voortbewegen, zonder zichtbare drager.
- Worden gezien als magische beschermers van de gemeenschap.

3. Egun (Yoruba – Nigeria, Benin, Togo)

- Vooroudergeesten die terugkomen om hun gemeenschap te begeleiden.
- Draag een felgekleurd, lang gewaad dat het hele lichaam bedekt.
- Wordt vaak gebruikt in Gelede-festivals en Egungun-ceremonies.

4. Chi Wara (Bamana – Mali)

- Een dansende figuur met een houten masker in de vorm van een antilope.
- Symboliseert landbouw en vruchtbaarheid.
- Wordt gedragen tijdens ceremonies die landbouw en oogst vieren.

5. Mgbedike (Igbo – Nigeria)

- Krachtige krijgersmaskers met enge of imposante gezichten.
- Gebruikt in ceremoniële dansen om kracht en moed te tonen.

Deze tradities delen vaak thema's zoals spirituele bescherming, voorouderverering en gemeenschapsgroei. Ze maken gebruik van imposante maskers en dansen die diepe culturele en symbolische betekenissen hebben.

In de Democratische Republiek Congo (DRC) zijn er verschillende traditionele maskeradefiguren en dansen die vergelijkbaar zijn met de **Koumpo** en andere West-Afrikaanse spirituele dansen. Hier zijn enkele opvallende voorbeelden:

1. Nganga & Nkisi (Bakongo, Kongo-volk)

- **Nganga** zijn spirituele genezers die communiceren met voorouders en geesten.
- **Nkisi** zijn heilige figuren of beelden die geesten huisvesten en gebruikt worden in rituelen.

- Hoewel ze niet altijd dansend optreden zoals de Koumpo, spelen ze een vergelijkbare rol als spirituele beschermers.

2. *Bwami-maskers (Lega-volk)*

- Gebruikt in het initiatiesysteem van de **Bwami-genootschap**, een geheime orde die wijsheid en sociale orde bewaakt.
- Maskers zijn vaak gemaakt van ivoor of hout en hebben een diepe spirituele betekenis.
- Wordt gebruikt in rituele dansen en ceremonies, vergelijkbaar met de Koumpo-traditie.

3. *Kifwebe (Songye-volk & Luba-volk)*

- Kifwebe-maskers worden gedragen door dansers tijdens spirituele of politieke gebeurtenissen.
- De dans is vaak acrobatisch en intens, net als de Koumpo-dansen.
- Er zijn mannelijke (agressieve) en vrouwelijke (zachtere) versies van de maskers.

4. *Mukanda-maskers (Yaka, Chokwe, en andere volkeren)*

- Gebruikt in inwijdingsrituelen voor jongens die volwassen worden.
- Dansers dragen indrukwekkende maskers en kostuums, vaak van vezels en natuurlijke materialen.
- Heeft parallellen met de Koumpo, omdat het ook een overgangsritueel is.

5. *Ekonda Bolu (Ekonda-volk, Bantoe)*

- Dansen en maskers gebruikt bij initiaties en koninklijke ceremonies.
- Heeft een sterk verband met voorouderverering en spirituele bescherming.

Deze tradities laten zien dat spirituele maskerdansen en beschermende figuren een grote rol spelen in de Congolese cultuur, net zoals in de Diola-tradities met de **Koumpo**.

Weeshuis HONORINE in Kinshasa

Katrien Jacobs

2025 – Op 9-jarige leeftijd (1988) ben ik met mijn ouders en drie broers naar Congo verhuisd omdat mijn vader een job had gekregen in Kinshasa. In 1991 en 1993 moeten we vluchten door plunderingen die uitbreken en we keren definitief terug naar België als ik 15 jaar ben. Mijn vader is er blijven werken dus elk jaar ga ik met mijn man en kinderen op bezoek.

In 2021 sterft mijn vader in de Congolese hoofdstad. Hij ondersteunde reeds 25 jaar weeskinderen. Telkens vertelde hij hoe het 'zijn weeskinderen' verging en kon echt trots zijn als een van zijn kinderen afstudeerde. Na zijn overlijden heb ik het project overgenomen en wilde ik het over een andere boeg gooien. Ik ben gestart met het project een naam te geven:

Project Honorine.

Honorine is een van de eerste kinderen die mijn vader heeft kunnen helpen. Beide ouders waren gestorven. Honorine was verkracht en was nog amper bij bewustzijn toen ze haar naar het ziekenhuis brachten. Ze heeft het drama overleefd dankzij de financiële steun van mijn vader, is 15 jaar later een goede naaister geworden en leeft nu in het buitenland met haar gezin.

Niet alle verhalen eindigen zo positief als dat van Honorine. Het aantal wezen en achtergelaten kinderen stijgt elk jaar en in plaats van maandelijks geld en kleren te geven, moet ik het project op lange termijn bekijken.

Hoe?

- Door een stuk grond aan te kopen en er een opvanghuis en educatief centrum op te bouwen.
- De lokale bevolking te ondersteunen door de omwonenden -rond het stuk grond - te leren metsen en van een inkomen te voorzien zodat ook hun kinderen naar school kunnen gaan.
- Door de omwonenden lessen agricultuur te geven zodanig dat ze de gronden leren bewerken.
- Door de omwonende mama's te leren school-uniformen naaien. (een van de redenen – naast de dure 'inschrijvingspremie' - waarom kinderen niet naar school gaan is omdat de uniformen heel duur zijn)
- Door de weeskinderen een opvang te bieden en nadien een thuis.
- Door muziekinstrumenten aan te reiken en muzieklessen zodanig dat ze de ellende even kunnen vergeten.

Naast eten en drinken hebben deze kinderen weer hoop nodig. Zij hebben heel wat meegemaakt aan een te jonge leeftijd en missen gewoon iemand om tegen te praten, iemand die voor hen zorgt, hen knuffels geeft en terug hoop geeft....

HOE KAN JE HELPEN?

- ✓ Door naar het jaarlijks eetfestijn te komen in Brasserie Promenade te Nieuwpoort
- ✓ Via een bijdrage op de KBC rekening van de feitelijke vereniging 'Honorine':

BE34 7370 5110 4390

WELK BUDGET IS NODIG?

- De eerste fase van het lange-termijnproject bestond in de aankoop van een stuk grond. Dit werd aangekocht op 12 oktober 2020 in Kimuenza (Kinshasa)!
- De tweede fase van het lange-termijnproject bestond uit het bouwen van een conciërge-woning voor de personen die voor de korte opvang van kinderen gaan zorgen, alsook de bouw van een open kantine voor de lessen en 2 slaapzalen.
- De derde fase was een waterboring om drinkbaar water te kunnen voorzien. Dit drinkbaar wordt verkocht aan omwonenden zodanig dat het project gedeeltelijk 'autonoom/zelfonderhoudend' wordt op termijn.
- Een vierde fase zal de afwerking van de gebouwen bevatten (vloeren-ramen-deuren-keuken-stapelbedden).

De vierde fase gaat 20.000 EUR kosten en vandaar dat projecten zoals het jaarlijks eetfestijn alsook steun van lokale verenigingen enorm helpen om het project af te werken. Grote dank voor jullie oprechte interesse in mijn project! Hieronder een beeld van de huidige status in Kimuenza:

Katrien Jacobs
Projectverantwoordelijke

CULTUUR

VERBERG DAT ZWART DAT IK NIET KAN ZIEN!

De globalisering die onze eeuw kenmerkt, heeft onvermijdelijk een effect op de cultuur van elke gemeenschap. De multiculturele aard van de grote bevolkingscentra van vandaag dwingt elke gemeenschap om sommige van haar gewoonten in vraag te stellen, zelfs al zijn ze eeuwenoud en stevig geworteld in tradities.

Samenleven heeft natuurlijk een prijs, maar niet zomaar een prijs.

DOOR FRANÇOISE VANDERVENNET & EMILY BEAUVENT

Dit artikel is gepubliceerd in het frans in december 2018 in het nr 48 van het tijdschrift Mémoires du Congo met de hiernavolgende inleiding.

“In dit nummer van ons tijdschrift, dicht bij Sinterklaas en Kerstmis, biedt de controverse rond de figuur van de boeman, die sommige sociale netwerken in beroering heeft gebracht, een goede gelegenheid om een paar regels aan hem te wijden. Voordat we een kruistocht tegen de kerstman beginnen, moeten we onszelf een paar vragen stellen, waarvan er minstens twee essentieel zijn: waar komt hij vandaan en waarom is hij zwart? Als we deze vragen hebben beantwoord, kunnen we ons afvragen of het echt gerechtvaardigd is om in dit traditionele karakter hints van kolonialisme, racisme of slavernij te zien. Het lijkt ons dat het ons aan intelligentie, intellectuele eerlijkheid en historisch perspectief ontbreekt om ons zonder voorafgaande informatie in dit debat te storten en overhaaste conclusies te trekken”.

1. Wat is de oorsprong van Zwarte Piet ?

Hij is een van de personages die de schenkers bijstaan in hun taak, in dit geval Sinterklaas, van wie hij de gewapende vleugel is: hij is het die kinderen straft die niet braaf zijn geweest: hij geselt ze met een zweep of dreigt ze mee te nemen in zijn zak. Naast Fouettard kennen we Zwarte Piet in Nederland en Vlaanderen, Hans Trapp in Lotharingen, Rasselbock in Zwaben en Knecht Ruprecht elders in Duitsland. Andere namen zijn verrassender: weer in Duitsland is hij Pelznickel (Nicolaas in bont) of Ruklaus (Nicolaas van de wanorde), waardoor hij niet alleen de gewapende arm van Sint Nicolaas zou zijn, maar ook zijn wilde

kant, wat de goede Sint een dubbelzinnige persoonlijkheid geeft. Al deze “zweepslagen” behoren tot de traditie van de Wilde Man: ze zijn behaard, donker, soms bedekt met bladeren, bont, stro of dennen-appels; ze hanteren een zweep, knots of bezem en dragen een masker. Het is ook een bezem waarmee heksen zich verplaatsen (zoals de Befana, de grote schenker in Italië). Veel personages in de traditionele Europese folklore stammen af van de wilde man of hebben bepaalde attributen behouden: bijvoorbeeld de Gille de Binche met zijn ramon en de Sâvadje-Cayet van het carnaval van Malmedy met een knuppel; “gekleed in houten planken die op bladeren lijken, stelt het personage een zwarte man voor: hij is vermomd en draagt een krullenpruik, gekleurde veren op zijn hoofd en ringen in zijn oren. Maar hij is meer dan alleen een zwarte man, geboren in de 19e eeuw van reisverhalen en koloniale veroveringen. De knuppel, die ooit van eikenhout was gemaakt, en het feit dat hij voornamelijk gekleed was in stroken hout, leiden ertoe dat we in hem een van die wilde mannen zien die zo talrijk zijn in de Europese folklore, heraldiek, kunst en toponymie”.

Bovendien geloven etnologen, mythologen en folkloristen dat al deze personages ontsnapt zijn aan de Wilde Jacht. De Wilde Jacht waart rond in de Twaalf Dagen Cyclus tussen Kerstmis en Driekoningen: hij wordt geleid door Wotan (Odin) die een horde demonen, geesten, fantastische wezens, krijgers en onbegraven kinderen aanvoert.

Wotans bediende, de Wilde Jager, wordt Herne genoemd in Engeland, Hellequin (Harlekijn) in Franstalige landen. Hij draagt de zielen van de doden in zijn zak. Tony Van Renterghem gaat verder in zijn hypothesen: voor hem is Herne de Wilde Jager de afstammeling van de gehoornde sjamaan die bijvoorbeeld opduikt in neolithische grotten in de Dordogne en de Ariège. De sjamaan is gemaskerd en gehoornd, en meestal gekleed in dierenhuiden. Voor Tony Van Renterghem is de directe afstammeling van de gehoornde sjamaan, en dus van Herne de Jager, Sinterklaas (en dus de Kerstman), wat de ambivalentie van het personage verklaart. De christelijke kerk, altijd gretig om oude overtuigingen te heroveren, zou hem later heilig verklaren, maar zijn "wilde" kant zou bij zijn acolieten blijven. Er is een overvloed aan iconografie die een gehoornde figuur toont in de dubbele rol van verdeler en bestraffer.

2. Waarom is hij zwart?

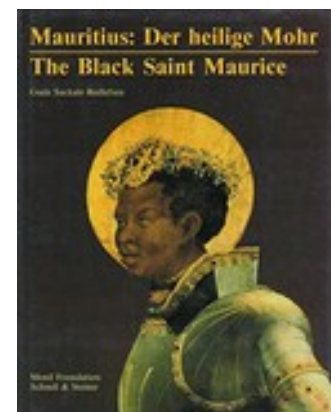
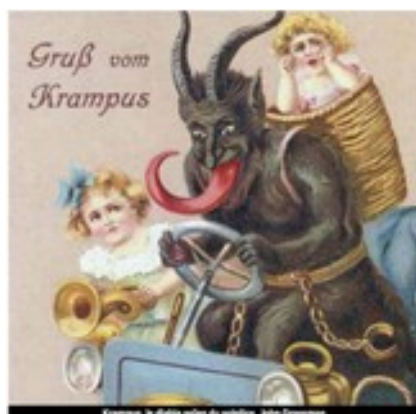

Om deze vraag te beantwoorden, moeten we zowel kijken naar de symboliek van kleuren als naar bepaalde keuzes die de christelijke kerk heeft gemaakt. Zwart wordt bijna algemeen geassocieerd met dood, kwelling, gevaar en anders-zijn, allemaal begrippen die ontsnappen aan de verlichting van de rede (en het geloof). Het primitieve systeem van kleuren kende er maar drie: zwart, wit en rood, en in het christendom werd zwart vóór het jaar 1000 de kleur van Satan.

Deze symboliek verhinderde niet dat de koningin van Sheba, of haar nakomeling de priester Johannes, of de heilige Maurits, de patroonheilige van de ridders, of een van de Wijzen zwart waren... maar over het algemeen werd zwart door het christendom afgekeurd.

Bijgevolg zijn personages zoals Herne de Jager en zijn gevolg, die afkomstig zijn uit een occulte wereld als ze al niet helemaal uitgestorven zijn en geassocieerd worden met de dood, onvermijdelijk zwart: zweepslagen zijn dus zwart...

De Duitse zweepslagenjongen is helemaal zwart en heeft ook een satanisch aspect gekregen onder de naam Krampus; deze beeldspraak is goed terug te vinden in de 20e eeuw, vooral in wenskaarten.

3. Subsidiare vraag: waarom moet hij zwart zijn omdat hij zwart is?

In onze streken is de woeste en dreigende Zwarte Piet een nogal elegante jonge page geworden in zijn Spaans-Moorse gewaad. De transformatie lijkt plaats te hebben gevonden aan het begin van de 16e eeuw, toen de traditie van het geven van geschenken wijdverbreid werd. Misschien was het een modeverschijnsel "zwarte lakeien" waren een exotisch en luxueus ornament van rijke huizen.

Er is nauwelijks een manier om tot een conclusie te komen na deze paar gedachten, die niet eens argumentatief zijn. Als we de etno-antropologen mogen geloven, gaan de tradities van Sinterklaas en zijn helpers (ergo, de kerstman) terug tot het begin der tijden en, zoals Claude Lévi-Strauss het zegt, "de moderne ontwikkeling vindt niet uit: ze componeert slechts met stukjes en beetjes een oud feest waarvan het belang nooit helemaal vergeten wordt".

Al duizenden jaren worden tradities die verband houden met de winterzonnnewende gemengd en opnieuw gemengd, wat resulteert in de moderne mix van onze vieringen. Fouettard- Zwarte Piet is heel oud en al heel lang zwart, al lang voor de uitvinding van het racisme. Sinterklaas - Fouettard, of ze nu afstammen van de Wilde Man of afkomstig zijn van de Wilde Jacht, vormen een soort Janus, ze zijn rood en zwart, leven en dood, vreugde en rouw. Sinterklaas - Santa Claus - is gespecialiseerd in geluk, feest en vreugde; Fouettard - Zwarte Piet - is de andere kant van de werkelijkheid, angst, dood en straf. Onze tijd heeft dit aspect van Fouettard - Zwarte Piet - zeker uitgewist, maar dat kan ons er niet van weerhouden de volgende vraag te stellen: het zwarte gezicht van de een, de baard, snorren en borstelige wenkbrauwen iets anders dan de maskers van de Wilde Man en Harlekijn?

Als Tartuffe aan Célimène vraagt om de borst te bedekken die hij niet kan zien, verwijderd hij de borst niet, maar vraagt hij haar om ze voor zijn ogen te verbergen.

Als de censoren, net als Tartuffe, alle sporen van racisme willen verdoezelen, ontkennen en verbergen, als ze racisme proberen te 'eliminieren' uit tradities, taal, geschiedenis, literatuur, film, strips, enzovoort, dan hebben ze hun handen vol en zal het nooit meer worden dan een dekmantel, een nutteloos stuk werk. Er zijn betere dingen te doen dan Zwarte Piet aan te pakken.

Bronnen

Ex Oriente Lux, numéros 48, 64 et 68. FREGIER, Charles, Wilder Mann ou la figure du Sauvage, Thames & Hudson, 2016. GLOTZ, Samuel, Le masque dans la tradition européenne, catalogue du Musée international du carnaval et du masque, Binche, 1975. PERROT, Martyne, Sous les images, Noël, Seuil 2002 When Santa was a Shaman. The Ancient Origins of Santa Claus & the Christmas Tree, 1995; trad. fr. La fabuleuse histoire du Père Noël, Ed. Du Rocher, 1996. En ook op meer overtuigende wijze, UELTSCHI, Karin, Histoire véridique du Père Noël du traineau à la botte, Imago, 2012. PASTOUREAU, Michel, Noir, Histoire d'une couleur, Seuil, 2003 Le Père Noël supplicié, Les Temps Modernes, 1952

Deze Nieuwsbrief is uitgegeven door de vzw AFRIKAGETUIGENISSEN
RNP 0864.709.369

Zetel : Leemkuilenstraat 17A, 3120 Tremelo
(e-mail : afrikagetuigenissen@skynet.be)

Bankrekening (IBAN) : BE67 0014 2540 4387

Niets uit deze nieuwsbrief mag worden overgenomen, gekopieerd of gepubliceerd zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, die alle rechten voorbehoudt.

Een LUBA-krukje